

PAUza

Akademicka

Rok XII

Tygodnik Polskiej Akademii Umiejętności Nr 481 Kraków, 26 września 2019

pauza.krakow.pl

pau.krakow.pl

ISTOTA DEMOKRACJI

W ramach naszego cyklu zamieszczamy dzisiaj podsumowanie konferencji **Polska 1989 roku i 30 lat później** („PAUza Akademicka” 480), przedstawione przez Profesora Zygmunta Kolendę, Przewodniczącego Krakowskiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w 1989 roku.

Redakcja

Szanowni Państwo,

Przypadł mi obowiązek podsumowania dzisiejszej konferencji. Obawiam się, że nie sprostam temu zadaniu z bardzo prostego powodu – jest rzeczą niemożliwą omówienie wystąpień tak znakomitych uczestników obydwu sesji, jak również ustosunkowanie się do niezwyklej różnorodności tematycznej.

Temat naszej konferencji to bardzo wiele mówiące sformułowanie – **Polska 1989 roku i 30 lat później**. Co się wydarzyło w 1989 roku?

12 września o godzinie 8.50 premier Tadeusz Mazowiecki przybywa na Wiejską. Jak wspomina Pani Józefa Hannelowa: „Atmosfera wśród posłów była podniosła, a wśród tych, którzy znali Mazowieckiego osobiście, niemal rodzinna”. O godzinie 9.00 premier zaczął swoje wystąpienie. „Panie Marszałku, Wysoka Izbo, pragnę przedstawić program i skład proponowanego rządu. Zwracam się do wszystkich Rodaków”. Jak wspomina dziennikarz tygodnika Polityka Andrzej Brzeziecki:

„Warto przypomnieć, w jakim stanie Mazowiecki przejmował państwo. Formalnie była to Polska Rzeczpospolita Ludowa z wpisaną do konstytucji przewodnią rolę partii komunistycznej oraz deklaracją sojuszu ze Związkiem Radzieckim. Prezydentem był generał Wojciech Jaruzelski, który dał rozkaz w 1981 roku aresztowania Mazowieckiego i wielu tysięcy działaczy Solidarności. Członkowie partii zajmowali około 900 000 stanowisk kierowniczych w kraju. 62 tysiące milicjantów, 24 tysiące esbeków, 13 tysięcy zomowców, 33 tysiące żołnierzy Jednostek Nadwiślańskich i Wojsk Ochrony Pogranicza. Armia miała 135 tysięcy samych tylko zawodowych żołnierzy, praktycznie wszyscy byli członkami partii, 35 tysięcy żołnierzy sowieckich stacjonujących w Polsce. W sztabie generalnym radzieccy oficerowie.

Stan gospodarki – deficyt budżetowy 8% PKB, zadłużenie Polski 40 mld \$, inflacja 50% w skali miesiąca. Na kilka dni przed expose, Premier Mazowiecki otrzymuje pismo z Banku Narodowego, że bank wstrzymuje dalsze kredytowanie państwa”.

W takiej sytuacji na mównicę sejmową wstępuje Tadeusz Mazowiecki i przedstawia program budowy Polski Niepodległej, budowy państwa na fundamencie prawa i nowoczesnej gospodarki. Polska przyjmuje ustrój demokracji parlamentarnej. Dzisiaj z wielkim podziwem powinniśmy spojrzeć na ludzi, którzy podjęli realizację tego niezwyklej zadania – Lech Wałęsa, Tadeusz Mazowiecki, ministrowie jego rządu. To była misja niezwykła, niewyobrażalna, wręcz niemożliwa.

Tak było 12 września 1989 roku. Jak jest po trzydziestu latach.

Podstawowym elementem ustroju demokratycznego jest konstytucja, a źródło władzy stanowi wola obywateli wyrażona w drodze wyborów. Istotną cechą ustroju demokratycznego jest dążenie do osiągnięcia dobra wspólnego, którego najważniejszym elementem jest dobro osobowe, czyli godność każdego człowieka, wszystkich obywateli. Dobro osobowe zapewniają prawa obywatelskie – między innymi prawo do udziału w sprawowaniu władzy, zapewnienie możliwości kontroli władzy państwowej, prawo do jej krytyki, prawo do biernego i czynnego oporu wobec decyzji uznanych za niezgodne z zasadami państwa prawnego, prawo do głoszenia przekonań politycznych oraz prawo do odwoływania się od decyzji władzy. Prawo do kontroli władzy stanowi zasada trójpodziału władzy. Bez zapewnienia nieskrępowanego działania tej zasady, państwo nie może być uznane za demokratyczne i praworządne. Prawo do oporu ma zapobiegać wszelkim naruszeniom prawa moralnego przez pogwałcenie godności i praw osoby ludzkiej.

Kiedy żyjemy w państwie w pełni demokratycznym? Sprawdźmy, czy jako obywatele, wszyscy obywatele, mamy zapewnione wszystkie, powtarzam wszystkie powyższe prawa. Państwo nie może być uznane za demokratyczne, jeśli obywatele dzieleni są na lepszych (prawdziwych patriotów) i gorszych, łamane są zasady konstytucji, nie jest respektowana zasada trójpodziału władzy, władza sądownicza podporządkowana jest władzy ustawodawczej i wykonawczej, kłamstwo staje się jedną z metod sprawowania władzy, a niszczenie godności osobistej staje się narzędziem do zdobycia i utrzymania władzy, przemoc jest usprawiedliwiana, zaś korupcja ukrywana. Czy w uprawianiu polityki zachowywany jest szacunek dla oponentów i kultura osobista. Złamanie któregośkolwiek z powyższych praw sprawia, że państwo nie jest demokratyczne.

Jak wygląda Polska po trzydziestu latach od 12 września 1989 roku?

Niech każdy z nas udzieli sobie odpowiedzi we własnym sumieniu.

Dziękuję Państwu za udział w konferencji. Szczególne podziękowania kieruję do uczestników dyskusji panelowych. Dziękuję za przyjęcie zaproszenia. Zachęcam do uczestniczenia w nadchodzących wyborach, bo to jest nasz patriotyczny obowiązek. Od naszego zaangażowania zależy przyszłość naszej Ojczyzny.

ZYGMUNT KOLENDA

Kraków

Partnerem czasopisma jest Miasto Kraków